

Struktura zarówno pierwszego jak i obecnego wydania prezentowanej książki wynika z przyjętej przez nas ogólnej wizji współczesnego polskiego rynku finansowo-ubezpieczeniowego. Zgodnie z przedstawionymi danymi faktycznymi i ich interpretacjami, kluczową rolę na polskim rynku sektora finansowo-ubezpieczeniowego odgrywa PZU (i prawdopodobnie odgrywać będzie jeszcze co najmniej przez najbliższych 5-6 lat).

Stąd też, zmuszeni do wyboru określonej, aczkolwiek przecież jednej z możliwych, optyki postzegania i prezentacji rynku, uznaliśmy, że opisanie go przez pryzmat możliwych aliansów umacniających pozycję PZU i zagrożeń dla jego obecnej roli i miejsca ze strony rywalizujących z nim podmiotów, najlepiej ukáže faktyczne uwarunkowania i możliwe trendy zmian na analizowanym rynku. Dlatego tak wiele miejsca poświęciliśmy samemu PZU SA i grupie powiązanych z nim podmiotów.

W tym celu także, w drugim tomie pierwszego wydania, zamieściliśmy prezentację kilkunastu wiodących na polskim rynku finansowo-ubezpieczeniowym podmiotów, które – w naszym przekonaniu – nie tylko tworzą ten rynek, są jednym z najważniejszych elementów jego struktury, ale zarazem określają jego charakter, skalę odniesień, bezpośrednio bądź pośrednio wyznaczając podstawowe reguły i zasady gry rynkowej – współpracy i rywalizacji.

Prezentacje te sprowadziłyśmy głównie do podstawowych parametrów finansowych charakteryzujących poszczególne podmioty oraz powiązań kapitałowych i funkcjonalno-organizacyjnych, jak też rodzaju, charakteru, zakresu i obszaru prowadzonej przez nie działalności. Niestety, w wielu przypadkach informacje, na jakich mogliśmy się oprzeć, okazywały się bardzo nieprecyzyjne, niejednoznaczne lub – zależnie od źródła pochodzenia – wręcz wzajemnie sprzeczne (znamienne, że sprzeczności takie napotykalismy także w „autorskich” autoprezentacjach niektórych podmiotów, drukowanych w postaci sprawozdań/raportów rocznych z ich własnej działalności).

W tej sytuacji byliśmy zmuszeni do rezygnowania z ukazania wielu ważnych aspektów dla określenia potencjału prezentowanych podmiotów bądź też do powstrzymywania się od szerszych interpretacji i dalej idących wniosków.

Z tych względów w obecnym wydaniu książki, w jej przedostatnim, siódmym rozdziale, ograniczamy się jedynie do krótkiej analizy porównawczej potencjałów najważniejszych – w naszym przekonaniu – podmiotów tworzących szerokie otoczenie PZU, jego potencjalnych sojuszników i rywali w konkurencyjnej walce o polski i środkowo-wschodnioeuropejski rynek finansowo-ubezpieczeniowy, o jego przyszły kształt, zasady funkcjonowania, o pełnią na nim rolę i zajmowane miejsce.

Tak więc obecnie, z drugiego tomu pierwszego wydania, zachowaliśmy tylko uaktualnioną prezentację grupy podmiotów PZU oraz powiązanych kapitałowo z PZU – Eureka i Banku Millennium (dawny BIG Bank Gdański).

Dołączyliśmy natomiast informację o Polskim Towarzystwie Reasekuracyjnym S.A. oraz Korporacji Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych S.A. Obecność tych podmiotów na polskim rynku jest bowiem nie tylko ważnym elementem otoczenia PZU, ale – przede wszystkim – stanowi istotne dopełnienie szkieletowej przez nas wizji możliwej drogi rozwoju polskiego rynku. Bez tych podmiotów owa wizja i wynikająca z niej oferta współpracy z innymi rynkami Europy Środkowo-Wschodniej byłaby niepełna czy wręcz ułomna.

Wnioski wyprowadzane z naszych analiz i wynikające z nich konsekwencje dotyczą przede wszystkim przyszłości polskiego rynku ubezpieczeniowego, jednakże w ogromnym stopniu odnieść je można również do rynków ubezpieczeniowych innych krajów Europy Środkowej-Wschodniej. Stąd zapewne kierowane do Krajowego Instytutu Ubezpieczeń z krajów sąsiednich zapytania i prośby o książkę. Skłoniło nas to do zamieszczenia w obecnym wydaniu tłumaczeń głównych tez przeprowadzonych analiz.

Zbrane w tym celu najważniejsze ustalenia, konkluzje i interpretacje zamieszczone zostały – mimo oczywistych w tej sytuacji powtórzeń – w ostatnim, ósmym rozdziale. Uznaliśmy bowiem, że powtórzenie zapisanych już wcześniej ważniejszych interpretacji i podsumowań są bardziej właściwe niż – na przykład – ustawiczne odsyłanie do nich czytelnika w lakonicznym podsumowaniu, jakim zakończyliśmy książkę w jej pierwszym wydaniu.

Tekst tego podsumowującego książkę rozdziału został ponadto znacznie rozszerzony o komentarze odnoszące się do zjawisk i faktów, które dokonały się lub dostatecznie wyraźnie ujawniły dopiero pod koniec roku 2002 i w pierwszym kwartale 2003. Dotyczą one przede wszystkim trzyletniej stagnacji w rozwoju polskiego rynku ubezpieczeniowego, jaka nastąpiła w latach 2000-2002 oraz źródeł tej stagnacji i poważnej zapaści rynku ubezpieczeń życiowych, wyrażającej się m.in. upadkiem około dwóch milionów polis, wyraźnego spadku społecznego zaufania do zakładów ubezpieczeń, a także nowego kontekstu sytuacyjnego, jaki tworzy kończący się proces integracji z Unią Europejską aż ośmiu krajów z regionu Europy Środkowo-Wschodniej. W efekcie, mimo wspomnianych powtórzeń, powstał odrębny rozdział, znacznie rozszerzający nasze wyobrażenia o stanie rynku finansowo-ubezpieczeniowego oraz możliwych drogach jego dalszego rozwoju.

<b>FORMULARZ ZAMÓWIENIA KSIĄŻKI</b>	
Cena jednego egzemplarza książki wynosi 98 zł	
pt. <b>"Perspektywy rozwoju polskiego rynku ubezpieczeniowego jako obszaru strategicznej współpracy i rywalizacji"</b> .	
Zamawiam ..... książki <i>(liczba egzemplarzy)</i>	98 zł x ..... = ..... <i>liczba zamawianych egz. koszt zakupu</i>
<b>DANE DO FAKTURY</b>	
PEŁNA NAZWA FIRMY	
ADRES	
NIP	
Oświadczam, że jestem płatnikiem VAT i jestem uprawniony do otrzymywania faktury VAT. Upoważniam Krajowy Instytut Ubezpieczeń Sp. z o.o. do wystawienia faktury VAT bez mojego podpisu.	
..... Pieczętka i podpis osoby upoważnionej	..... Data
<b>DANE OSOBY KONTAKTOWEJ</b>	
IMIĘ I NAZWISKO	
STANOWISKO	
ADRES WYSYŁKI KSIĄŻKI	
TELEFON/FAX/E-MAIL	
FORMULARZ ZAMÓWIENIA PROSIMY PRZESYŁAĆ POCZTĄ NA ADRES <b>Krajowy Instytut Ubezpieczeń Sp. z o.o.</b> <b>ul. E. Plater 9/11, 00-669 Warszawa</b>	
LUB FAXEM <b>01033 22 628 99 31</b>	
<i>Osoby do kontaktu:</i> <i>Marta Fryszner, Marta Maśniak – (01033 22) 628 99 30 lub 628 99 26</i>	
Książkę (i) prześlemy (na koszt zamawiającego) w ciągu 14 dni od daty wpłynięcia pieniędzy na konto KIU: <b>RAIFFEISEN BANK POLSKA S.A. 17500009-10.00.0079988.501</b> oraz otrzymania wypełnionego formularza zamówienia	

## Krajowy Instytut Ubezpieczeń



### PERSPEKTYWY ROZWOJU POLSKIEGO RYNKU UBEZPIECZENIOWEGO JAKO OBSZARU STRATEGICZNEJ WSPÓŁPRACY I RYWALIZACJI

Warszawa 2003



Romuald Holly  
Tadeusz Szumlicz  
Roman Fulneczek  
Krzysztof Kocjan  
Paweł Daszkowski



Krajowy Instytut Ubezpieczeń

## Spis treści

<b>Słowo wstępne</b>	<b>19</b>
<b>Foreword</b>	<b>25</b>
<b>Вступленне</b>	<b>31</b>
<b>I. Czynniki kształtujące rynek ubezpieczeniowy w Polsce</b>	<b>37</b>
1. Symptomy zmian na polskim rynku ubezpieczeniowym na przełomie lat 80. i 90.	37
2. Uwarunkowania prawne działalności ubezpieczeniowej w latach 90.	39
3. Rynek globalny i środkowo-europejski	45
4. Otwarcie polskiego rynku ubezpieczeniowego – zmiany właścicielskie	69
5. Od duopolu do wolnego rynku – stabilizowanie się roli i miejsca PZU na polskim rynku ubezpieczeniowym i na rynku finansowym	75
<b>II. Stan rynku ubezpieczeniowego w Polsce po 2002 r.</b>	<b>77</b>
1. Struktura rynku ubezpieczeń i jej ewolucja	77
2. Znaczenie PZU S.A. jako kluczowego zakładu ubezpieczeń	87
<b>III. Rynek ubezpieczeniowy w Polsce u progu XXI stulecia</b>	<b>93</b>
1. Uwarunkowania ze strony rynków globalnego i zachodnioeuropejskiego	93
1.1. Opinie na temat perspektyw rozwoju gospodarki światowej	93
1.2. Opinie na temat perspektyw rozwoju światowego rynku ubezpieczeniowego	94
1.3. Członkostwo Polski w Unii Europejskiej	96
1.4. Przystąpienie Polski do unii monetarnej (strefa euro)	97
1.5. Supremacja prawa unijnego	99
2. Uwarunkowania wewnętrzne – gospodarczo–społeczne i polityczne	105
2.1. Prognoza rozwoju gospodarczego Polski	105
2.2. Polityka państwa wobec rynku ubezpieczeniowego – poszukiwanie założeń	107
2.3. Możliwe kierunki zmian na rynku ubezpieczeń w Polsce – zadania dla instytucji państwowych	111
3. Rynek finansowo–ubezpieczeniowy Europy Środkowo–Wschodniej wobec wyzwań globalizacji	115
4. Konkurencyjność polskiego rynku ubezpieczeń	119
<b>IV. Scenariusze rozwoju rynku ubezpieczeń w Polsce do roku 2001</b>	<b>131</b>
1. Trzy możliwe scenariusze rozwoju rynku ubezpieczeń	131
2. Rola PZU jako kluczowego polskiego ubezpieczyciela w prognozowanej wizji rozwoju rynku ubezpieczeniowego	139
<b>V. Perspektywiczna pozycja PZU jako dominującej firmy ubezpieczeniowej</b>	<b>143</b>
1. Czynniki wpływające na miejsce i rolę PZU na polskim rynku ubezpieczeniowym do 2010 r.	143
2. Ocena dotychczasowych przekształceń własnościowych PZU	149
3. Przekształcenia własnościowe i/lub ubezpieczyciel narodowy	151
4. Scenariusze przekształceń własnościowych	155
4.1. Inwestor strategiczny (branżowy) – jeden czy kilku?	155
4.2. Inwestor finansowy (OFE, venture capital itp.)	156
4.3. Inne formy przekształceń własnościowych (spółka pracownicza, grupa kapitałowa itp.)	156
4.4. Podział PZU S.A.	157
4.5. Prywatyzacja „bez prywatyzacji” (rozproszenie akcjonariatu przez sprzedaż mniejszościowych pakietów lub kontrola pośrednia przez inne podmioty Skarbu Państwa)	158
4.6. Przekształcenia Grupy (podmiotów składających się na grupę PZU) lub spółek–córek PZU	158
5. Możliwości rozwoju działalności PZU na polskim rynku usług ubezpieczeniowych i finansowych	159
6. Możliwości ekspansji PZU na rynkach zagranicznych (Europa Środkowo–Wschodnia, Unia Europejska)	161
<b>VI. Polityka ubezpieczeniowa w ramach strategii rozwoju rynku finansowo-ubezpieczeniowego w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem PZU</b>	<b>163</b>
1. Czy możliwa jest polityka ubezpieczeniowa w Polsce?	163
2. PZU – przejmowany czy przejmujący? – potencjalny lider rynku Europy Środkowo–Wschodniej	167
3. Umocnianie się PZU – zagrożenie czy szansa dla polskiego i środkowoeuropejskiego rynku ubezpieczeniowego?	175

<b>VI. Kluczowe podmioty finansowe na rynku polskim – porównanie</b>	<b>177</b>
1. Otoczenie Grupy PZU	177
2. Porównanie banków	179
3. Porównanie zakładów ubezpieczeń	187
4. Wnioski	195
4.1. PZU na tle banków	195
4.2. PZU na tle innych zakładów ubezpieczeniowych	196
4.3. Podsumowanie	199

<b>VII. Perspektywy rozwoju polskiego rynku ubezpieczeniowego</b>	<b>201</b>
1. Polski rynek ubezpieczeń w systemie finansowym państwa	201
2. Zagrożenia polskiego rynku ubezpieczeniowego	205
3. Największe wyzwania polskiego rynku ubezpieczeniowego – globalizacja i jednolity rynek europejski	219
4. Pryncypia strategii rozwoju polskiego i środkowowschodnioeuropejskiego rynku ubezpieczeniowego	223
5. Potencjał i misja PZU, PTR i KUKE – szansą rozwoju polskiego i regionalnego rynku ubezpieczeniowego	227
6. Polska i regionalna polityka ubezpieczeniowa – poszukiwanie założeń	233
7. Zakończenie	237

<b>VIII. Prospects for the development of the Polish insurance market</b>	<b>241</b>
---	------------

<b>VIII. Перспективы развития польского рынка страхования</b>	<b>277</b>
---	------------

## ANEKS

<b>I. PZU S.A. jako podmiot dominujący na rynku</b>	<b>327</b>
1. Grupa podmiotów PZU	327
1.1. Geneza	327
1.2. Struktura Grupy	330
1.3. Działalność	335
1.4. Sytuacja finansowa Grupy	341
2. Najwięksi inwestorzy PZU S.A.	355
2.1. Euroko B.V.	355
2.1.1. Geneza	355
2.1.2. Struktura	361
2.1.3. Działalność	366
2.1.4. Sytuacja finansowa	370
2.1.5. Euroko jako strategiczny inwestor PZU	375
2.2. Bank Millennium S.A. (BIG Bank Gdański)	385
2.2.1. Geneza	385
2.2.2. Struktura	386
2.2.3. Działalność	389
2.2.4. Sytuacja finansowa	393
2.2.5. Bank Millennium S.A. jako jeden z największych polskich banków	401

<b>II. Polskie Towarzystwo Reasekuracyjne S.A. (PTR S.A.) jako największy, profesjonalny reasekurator w Regionie</b>	<b>409</b>
1. Historia spółki	409
2. Otoczenie spółki	411
3. Charakterystyka spółki	411
4. Perspektywy rozwoju spółki	417

<b>III. Korporacja Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych S.A. (KUKE S.A.)</b>	<b>419</b>
1. Mandat ustawowy KUKE S.A.	419
2. Struktura – akcjonariat KUKE S.A.	423
3. Przedmiot i zakres działalności Korporacji	423
4. Udział KUKE S.A. w rozwoju rynku ubezpieczeń eksportowych	427

<b>Wykaz wykorzystanych materiałów i tekstów źródłowych</b>	<b>437</b>
---	------------

<b>Spis treści drugiego tomu I wydania z 2002 r.</b>	<b>447</b>
--	------------

<b>Contents of the second volume of the first edition of 2002</b>	<b>449</b>
---	------------

<b>Содержание второго тома I-го издания 2002 г.</b>	<b>451</b>
---	------------

## Słowo wstępne

Prezentowane opracowanie jest swoistym szkicem przyszłej wizji polskiego rynku ubezpieczeniowego, a po części również rynków ubezpieczeniowych innych krajów naszego regionu Europy, o podobnej genzie i uwarunkowaniach rozwoju. Projektowanie owej wizji opieramy na podstawowych wymiarach, cechach, parametrach największych podmiotów działających na polskim rynku finansowo–ubezpieczeniowym. Te właśnie, zidentyfikowane jako najważniejsze i najbardziej charakterystyczne dla bieżącego dziesięciolecia cechy, konfigurujemy na różne sposoby, by w końcu mógł z nich powstać najbardziej prawdopodobny obraz naszego rynku w perspektywie najbliższych ośmiu lat.

Nasze opracowanie nie jest jednakże szkicem kompletnej monografii perspektyw rozwoju polskiego rynku ubezpieczeniowego. Perspektywy te bowiem uzależnione są od tak wielu różnorodnych czynników, bezpośrednich i pośrednich uwarunkowań oraz wielu niemożliwych do przewidzenia przyszłych okoliczności, że w naszych analizach ograniczyliśmy się jedynie do tych faktów, zjawisk i procesów, które można uznać za stosunkowo bezsporne, które są, przynajmniej po części, liczbowo mierzalne oraz których bezpośredni wpływ na bieg wydarzeń w ciągu najbliższych lat wydaje się najbardziej prawdopodobny.

Podejście takie ostatecznie zdeterminowało strukturę treści pierwszego wydania naszej książki, a szczególnie jej części drugiej, w której ograniczyliśmy się jedynie do naszkicowania i skonfrontowania potencjałów kilkunastu wybranych (spośród kilkuset) podmiotów obecnych na polskim rynku finansowo–ubezpieczeniowym, a zarazem tych podmiotów, które przejawiają zainteresowanie rynkami innych krajów Europy Środkowo–Wschodniej.

Świadomie pomijamy przy tym, bądź też marginalnie jedynie traktujemy, wiele nie mniej ważnych kwestii, których głębsza analiza mogłaby być ogromnie istotna dla dopełnienia (skorygowania?) szkicowanej tutaj wizji przyszłości rynku ubezpieczeniowego. W szczególności do kwestii tych należy:

- liczba i charakter ryzyk oraz odpowiadających im ubezpieczeń znajdujących się „w obrocie” na rynku ubezpieczeniowym,
- struktura ryzyk i ubezpieczeń rynku ubezpieczeniowego, w tym głównie, rozpatrywana ze względu na różne kryteria, równowaga tego portfela,
- liczba i charakter ryzyk nieubezpieczonych, w tym katastroficznych (przyczyny oraz gospodarcze i społeczne konsekwencje tego stanu rzeczy),
- liczba i charakter, warunki i ceny oferowanych przez zakłady ubezpieczeń produktów a rzeczywiste na nie zapotrzebowanie oraz gotowość i możliwości ich nabycia,
- przewidywana „podaż” poszczególnych rodzajów ryzyk w związku z:
  - zachodzącymi zmianami w gospodarce,
  - postępującym rozwojem technologicznym,
  - zmieniającą się zamożnością obywateli,
  - zachodzącymi przeobrażeniami w zakresie tzw. świadomości ubezpieczeniowej (głównie: zmiany systemu wartości, poczucia bezpieczeństwa i związanych z tym potrzeb, a także obyczajów i przyzwyczajzeń itp.).
- przewidywane zmiany struktury (segmentacji) klientów rynku finansowo–ubezpieczeniowego,
- przewidywane zmiany technologii ubezpieczeń (np. możliwość podporządkowania usług ubezpieczeniowych systemowi Allfinanz, przekształcenie ich w kierunku – jako składowych? – zaawansowanych instrumentów pochodnych itp.).

Wymienione kwestie mają ogromne znaczenie nie tylko teoretyczne, poznawcze, ale – przede wszystkim – praktyczne. Trudno sobie bowiem wyobrazić jakikolwiek racjonalny strategiczny plan rozwoju któregośkolwiek zakładu ubezpieczeń bez uprzedniego, dogłębnego rozeznania wymienionych tutaj problemów. Szczegółowa, wieloaspektowa analiza tych kwestii to także podstawa racjonalnej, czelnej polityki państwa wobec tak ważnego, finansowego sektora gospodarki narodowej.

Wierzmy więc, że nasze analizy, aczkolwiek fragmentaryczne, staną się istotnym przyczynkiem do animowania imponderabilii, na które składają się tak ważne kategorie, jak polska racja stanu, interes polskiej gospodarki narodowej czy zasady polskiej myśli politycznej, tj. animowania tych wszystkich pojęć, z których wynika wyrazista polityka rozwoju polskiego sektora finansowo–ubezpieczeniowego, a tym samym konkretny model odpowiadającego temu sektorowi rynku. Te niedostatecznie doceniane w ostatnim dziesięcioleciu kategorie pojęciowe są prawdopodobnie nie mniej ważne dla przyszłego kształtu również innych środkowo i wschodnioeuropejskich rynków finansowo–ubezpieczeniowych o podobnym rodowodzie i uwarunkowaniach rozwoju.

Wyrazista polityka wobec sektora ubezpieczeń to zarazem jednoznaczne oczekiwania wobec uczestników gry na rynku ubezpieczeniowym oraz jasne i stabilne reguły gry. Jedynie dzięki takiej polityce uczestnicy rynku mogą określać dalekosiężne cele i konstruować strategię swojego rozwoju oraz prowadzić wieloletową, racjonalnie planowaną realizację owych celów. Polityka taka jest równie niezbędna tym zakładom ubezpieczeń, których podstawowym, a często wyłącznym celem jest generowanie własnego zysku, jak też tym, które państwo – poprzez swój aktywny akcjonariat – traktuje jako sposób na realizację własnych celów, w tym swoich powinności wobec obywateli.